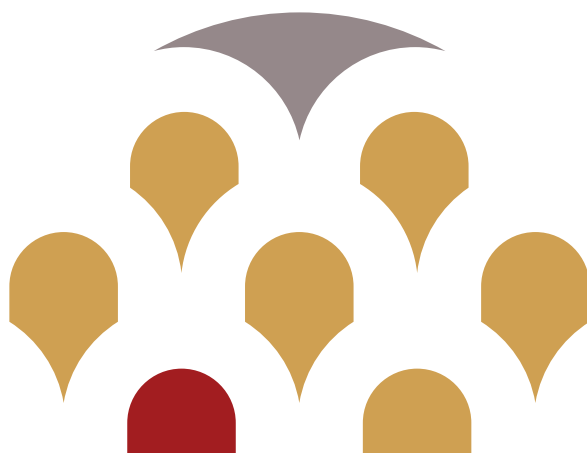

A HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
– Történettudományi Intézet

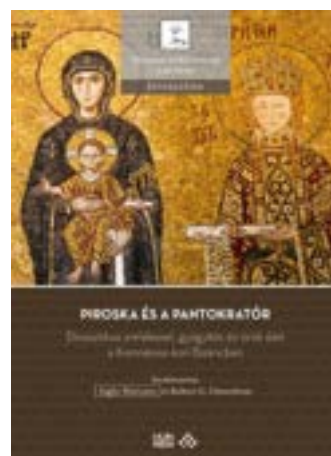
Tudományos Információs Osztály (Kiadó)
által készített kiadványok

2023

**Robert G. Ousterhout – Sággy Marianne
– Visegrádi Renáta (szerk.)**

PIROSKA ÉS A PANTOKRATÓR
DINASZTIKUS EMLÉKEZET, GYÓGYÍTÁS ÉS ÖRÖK ÉLET
A KOMNÉNOS-KORI BIZÁNCBAN

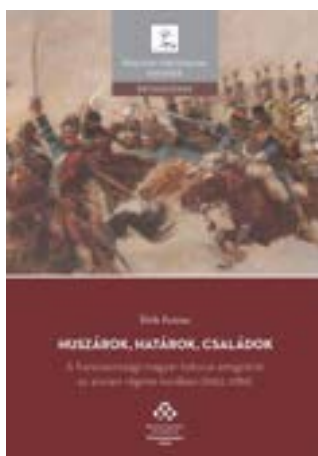
Ha egy könyvre érvényes a „habent sua fata libelli”, azaz a „minden könyvnek megvan a maga sorsa” mondás, akkor erre a kötetre kiváltképpen az. Ehhez először Sággy Marianne (1961–2018) személyét kell felidézni, a középkori Magyarország és Európa történetében egyaránt jártas, számos területen fontos új eredményeket hozó kutatókat végző történészt, aki őszinte érdeklődéssel fordult a szentek története és kultusza felé. Ahogy azt ebben a kötetben maga is leírja, először 2014-ben járt Isztambulban, és akkor látta első alkalommal a Hagia Sophia-bazilika galériáján Árpád-házi Piroska-Eiréné bizánci császárné mozaikképét. Piroska (1088–1134) Szent László leánya volt, aki 1105–1106 körül került Bizáncba, amikor feleségül ment I. Alexios Komnénos fiához, a későbbi II. Ióannés császárhoz, halála után pedig Bizáncban szentként tisztelték.

A személyes élményből hamarosan kutatási program lett, és Marianne a rá jellemző lendülettel és lelkesedéssel 2015. június 3-án nemzetközi konferenciát szervezett a budapesti Közép-európai Egyetemen Piroskáról és az általa alapított Pantokrátor-monostor és kórház épületegyüttesről. Szívügye volt a konferencia előadásainak angol és magyar nyelven való megjelentetése, ezért a halála előtt megkérte kollégáit, barátait és egykori tanítványait, hogy segítsék a két kötet publikálását. A most megjelenő magyar nyelvű könyv a 2019. évi angol nyelvű változatnak nem egyszerű fordítása csupán, hiszen ebben szerepel egy korábban nem publikált tanulmány is. Sággy Marianne szándéka az volt, hogy Langó Péter írását is közölje a magyar nyelvű kötetben, ennek megvalósítása azonban már e kiadvány összeállítóira maradt, akik Sággy Marianne emlékének ajánlják ezt a könyvet.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-381-7

320 oldal

Magyar Történelmi Emlékek – Értékezők sorozat
(ISSN: 2063-3742)

Tóth Ferenc

HUSZÁROK, HATÁROK, CSALÁDOK

A FRANCIAORSZÁGI MAGYAR KATONAI EMIGRÁCIÓ
AZ ANCIEN RÉGIME KORÁBAN (1692-1789)

A 18. századi franciaországi magyar katonai emigráció történetét összefoglaló, több évtizedes kutatások eredményeként napvilágot látott kötet elsősorban egy jellegzetesen magyar katonai csapatnem, a huszárság francia földön való megjelenését mutatja be. A császári hadseregben a 17. század végén már voltak huszárezredek, s a francia királyi hadseregben éppen ezek ellensúlyozására hoztak létre hasonló egységeket, eleinte főleg a Franciaországba menekült magyar bujdosókból. A huszárság kezdeti nehézségei után a huszárezredek száma folyamatosan növekedett, főleg a 18. század első felében megfigyelhető magyar emigrációnak köszönhetően. A magyar emigránsok azonban nem csak a francia seregben belül játszottak fontos szerepet, hiszen néhányan fontos pozíciót töltöttek be a francia diplomáciában is, elsősorban annak kelet-európai és közel-keleti állomásain. Művelődéstörténeti szempontból sem kevésbé értékesek a franciaországi magyar emigrációra vonatkozó források, hiszen több tagjának irodalmi munkássága is kiemelkedőnek mondható. A jelen kötet hiánypótló feldolgozása e sokoldalú, de mára jobbra elfelejtett emigráns közösség komplex hadtörténeti, diplomáciatörténeti és kultúrtörténeti jelentőségének.

Magyar Történelmi Emlékek - Értekezések sorozat
(ISSN: 2063-3742)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-374-9

352 oldal

Kövecsi-Oláh Péter – Emre Saral

*TÖRÖK-MAGYAR DIPLOMÁCIAI KAPCSOLATOK
A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT (1920–1945)*

„A nemzeti ellenállásnak van egy belső és egy külső arca. A külső a török nemzet fölényét mutatja Európának, a jól kiérdemelt pozíciót... Az európaiak ugyanis mindenkivel úgy bánnak, ahogy megérdemelték... Mindenki láthatta, hogy míg Svájc, Hollandia vagy Magyarország aligha akadna meg az őket lenyelni szándékozók torkán, Törökországot nem lehet csak úgy egyszerűen lenyelni, mert megemészthetetlen anyagból van.”

A fenti idézetet 1922-ben papírra vető értelmiségi, Ahmet Agaoglu talán nem sejtette, hogy megállapítása mennyire időtálló lesz. Törökország ugyanis, amely hazánkhoz hasonlóan az első világháborút szintén a vesztesek oldalán volt kénytelen befejezni, nagy utat tett meg az elmúlt száz évben és továbbra is mintha „megemészthetetlen” lenne sokak számára. Mi történt az elmúlt száz évben, hogyan szervezte újjá önmagát az Oszmán Birodalom romjain az új török állam? A törökök „atyjaként” emlegetett Mustafa Kemal hogyan tekintett ránk, magyarokra? Mi a közös II. Rákóczi Ferencben, Kossuth Lajosban és Kállay Miklósban? Hogyan látták a muszlim életet egy szekuláris államban a magyar hittérítők? Ebben a kötetben ilyen és ehhez hasonló kérdésekről, illetve a Török Köztársaság első negyed évszázadáról – azon belül is a magyar vonatkozásokról – kaphat átfogó képet az olvasó egy magyar és egy török történész, Kövecsi-Oláh Péter és Emre Saral tolmácsolásában

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-350-3

256 oldal

Magyar Történelmi Emlékek – Értékezesek sorozat
(ISSN: 2063-3742)

Stark Tamás

Hosszú út az első magyarországi deportáláshoz

1941 nyarán a magyar hatóságok 22 ezer „idegen” zsidót deportáltak a magyar haderő által megszállt volt szovjet területekre. A deportáltak túlnyomó részét német rendőri alakulatok 1941. augusztus végén Kamenyec-Podolszkijban, majd az ősz folyamán további településeken megölték. A kényszerű háborús népességmozgással és a holokauszt történetével hosszú ideje foglalkozó szerző hangsúlyozza, hogy a deportáltak jelentős része rendelkezett a magyar állampolgárságot igazoló iratokkal, s ezzel kiemeli annak a magyar kormányzatnak a felelősségét, amely nemcsak a kiszállításokkal járult hozzá halálukhoz, hanem azzal is, hogy megakadályozta visszatérésüket – amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy pusztulás vár rájuk. A kötet azonban elsősorban nem az 1941-ben történtekről, hanem az oda vezető útról szól. A Horthy-rendszerhez kötődő politikai elit ugyanis már 1919-től kezdve kívánta, tervezte az „idegen” zsidóknak az országból való eltávolítását. Közvetve ezt készítették elő a hatóságok, melyek az állampolgársági bizonyítvány megadásának a feltételeit úgy szabták meg, hogy annak minél kevesebb zsidó tudjon megfelelni. Az első világháború után a nemzeti és liberális eszmék jegyében újjáépülő Európában azonban ilyen tervet nem lehetett végrehajtani; a megvalósításra a német „élettérben”, a Szovjetunió elleni háború megkezdése után kerülhetett sor.

Magyar Történelmi Emlékek - Értekezések sorozat
(ISSN: 2063-3742)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-404-3

292 oldal

Rigó Máté

HÁBORÚ, PROFIT, TRIANON
HOGYAN VÉSZELTE ÁT A POLGÁRSÁG AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚT?
(TRIANON-DOKUMENTUMOK ÉS -TANULMÁNYOK 12.)

Utánnnyomás

Rigó Máté 1985-ben született Pécsen. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, az amerikai Bard College-ban és a Közép-európai Egyetemen folytatta tanulmányait, doktori fokozatát pedig az egyesült államokbeli Cornell Egyetemen szerezte történelemből. A firenzei Európai Egyetem Intézetének Max Weber-ösztöndíjasaként és a Yale Egyetem szingapúri campusának adjunktusaként dolgozott. Jelenleg az amerikai Brandeis Egyetem Történelem Tanszékének oktatója, ahol a modern kori Kelet-Közép- és Nyugat-Európa globális története a kutatási területe. Jelen kötetében arra a következtetésre jut, hogy a családi vagyonok folytonossága a vesztes első világháború és az azt követő területi átrendeződések tükrében korántsem tekinthető magától értetődőnek Közép-Európában. Hogyan boldogulhatott mégis a polgárság, beleértve a történelmi Magyarország üzleti elitjének egy része ilyen jól, méghozzá éppen azokban az utódállamokban, ahol a kisebbségek nemkívánatosnak számítottak, esetleg kifejezetten üldöztetésben és hátrányos megkülönböztetésben volt részük? Hogyan lehetett profitálni akár Trianonból is, és miért volt adott esetben jobb Erdélyben átvészelni a 20. század első évtizedeit kisebbségként, mint Nyugat-Európában? Szerzőnk ezekre a kérdésekre keresi és találja meg a választ.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-355-8

364 oldal

Magyar Történelmi Emlékek - Értekezések sorozat
(ISSN: 2063-3742)
Trianon-dokumentumok és -tanulmányok alsorozat
(ISSN: 2560-2462)

Romsics Gergely

ÖSSZEOMLÁS ÉS ÚTKERESÉS, 1917-1920

A MAGYAR KÜLPOLITIKAI GONDOLKODÁS ÚTJAI
(TRIANON-DOKUMENTUMOK ÉS -TANULMÁNYOK 13.)

Romsics Gergely a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének főmunkatársa, az ELTE Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszékének docense. Korábbi kutatásai és monográfiái az osztrák-magyar elitek emlékezetét, az első világháború utáni történeti gondolkodást, valamint a nemzetközi kapcsolatok tudományának európai gyökereit dolgozták fel. Új kötet eddigi munkájának szerves folytatása: a nemzetközi politikáról való magyarországi gondolkodás alakulását mutatja be az első világháború utolsó éveiben és a forradalmak ezt követő válságos időszakában. A világháború és a nyomában keletkező válságok idején különösen igaznak tűnt a régi mondás, amely szerint a külpolitika meghatározza az államéletet. Ezért is természetes, hogy a nemzetközi életről sokféle, klasszikus vagy éppen új keletű elképzelés keringett a közbeszédben. Politikusok és értelmiségiek ugyanazokat a kérdéseket tették fel, ám eltérő válaszokat fogalmaztak meg. Jöhet a háború után kompromisszumos béke? Igazolható egy többnemzeti-ségű állam léte a nagyhatalmi ütközőzónát alkotó Duna-medencében? Hogyan lehet hatékony diplomáciát folytatni a tömegtársadalmak, a propaganda és a szélsőségek korában? A könyv ezeket a vitákat mutatja be, hozzájárulva annak jobb megértéséhez, hogy az 1917 és 1920 közötti válságos évek miért határozták meg oly sokáig – néha egészen a jelenünkig – a Magyarország európai helyéről, szerepéről, jobb- és baloldali külpolitikáról folyó közgondolkodást.

Magyar Történelmi Emlékek - Értekezések sorozat

(ISSN: 2063-3742)

Trianon-dokumentumok és -tanulmányok alsorozat

(ISSN: 2560-2462)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-403-6

664 oldal

Nagy Sándor

„VADHÁZASSÁG” PESTEN – VÁLÁS BUDÁN
EGY BUDAI ORVOS MOZAIKCSALÁDJÁNAK TÖRTÉNETE
A 19–20. SZÁZADBAN
(MAGYAR CSALÁDTÖRTÉNETEK – TANULMÁNYOK 8.)

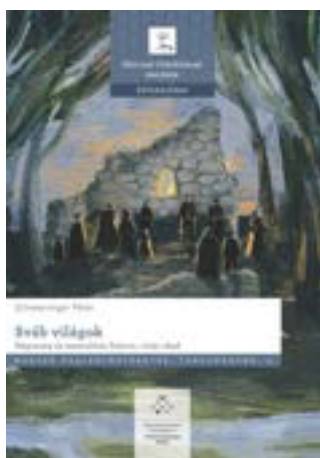

Hogyan csálhatta feleségét éveken át Vörös Richárd vízi-városi orvos az 1880-as években? Miért nem lepleződött le, miközben környezetében sokan tudtak törvénytelen kapcsolatáról? Amikor pedig egy véletlen folytán minden kitudódott, hogyan tudott elválni Budán, katolikus nejétől? Bármily hihetetlen, a doktor nem pusztán szeretőt tartott, hanem a pesti oldalon új családot alapított egy vagyonos bécsi polgárnővel, négy természetes gyerekekkel – az elvált nő saját fián és leányán kívül. A kapcsolat tragikusan végződött: a válást követő házasságkötés után az asszony elhunyt, és a hat gyerek nevelésének gondja párja nyakába szakadt. A budai orvos új feleséget volt kénytelen házhoz hozni, aki viszont, miután két újabb gyereket szült, „gonosz mostohaként” kitérta az elhunyt feleség gyerekeit örökségükből. Miért engedte ezt az idősödő orvos azok után, amin szerelmével együtt egykor keresztülment? Milyen következményekkel járt a szakítás a gyerekek pályafutására, családi életére? Az izgalmas egyéni sorsok mellett, a könyvben olyan általánosabb kérdések is felmerülnek, mint fővárosi nagycsaládok, a középosztályi életszínvonal fenntartásának századfordulós nehézségei, a korabeli infláció, valamint a családi titkok generációkon át húzódó hatása.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
- Budapest Főváros Levéltára (közös kiadás)
ISBN: 978-615-563-521-2

390 oldal

Magyar Történelmi Emlékek – Értekezések sorozat
(ISSN: 2063-3742)
Magyar családtörténetek – Tanulmányok alsorozat
(ISSN: 2630-9149)

Schweininger Péter

SVÁB VILÁGOK
NÉPESSÉG ÉS MENTALITÁS SZÁRON, 1729–1848
(MAGYAR CSALÁDTÖRTÉNETEK: TANULMÁNYOK 9.)

Első kiadás és utánnyomás

Évtizedeken át csak egy templomrom emlékeztetett arra, hogy valaha emberek éltek Száron. 1729-ben aztán újra telepések érkeztek a vidékre. Német nyelven beszéltek, és minden este körbeállták az elődöktől örökölt falmaradványokat. Itt imádkoztak közösen. Fohászaikban bizonyára sokan ugyanazt a kívánságot fogalmazták meg: a tartós otthon megteremtését Magyarországon. Többen ezt megpróbálták már korábban is elérni. Egyesek a Rajna mentén, mások az Alpok lejtőin vagy a pilisi Vörösváron. Egyik helyen sem találták meg, amit kerestek. Abban reménykedtek, hogy Száron célba érnek. Családjaikat, dilemmáikat, az alakuló helyi közösség sorsát elsősorban a történeti demográfia módszereivel igyekszik bemutatni ez a kötet.

Schweininger Péter (Tatabánya, 1988) tizenkét éven át kutatta a vértesi falu, Szár német közösségének 18–19. századi történetét. Munkájának eredményeit doktori disszertációjában foglalta össze, amelyet 2022-ben védett meg az ELTE BTK Modernkori Magyarország Doktori Programjának keretében. Jelenleg az ELTE BTK Történelem Segédtudományai Tanszékének egyetemi tanársegédje, illetve az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnáziumának történelem vezetőtanára. Szakmai érdeklődésének fókuszában a helytörténet és a történeti földrajz módszertani kérdései mellett a magyarországi németek új- és jelenkori története áll.

Magyar Történelmi Emlékek - Értekezések sorozat
(ISSN: 2063-3742)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-367-1

304 oldal

Szigeti Molnár Dávid

„...TETSZETT AZ SZENT SZÉKNEK...”
HÁZASSÁGJOGI ÉS FEGYELMI ÜGYEK KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS
KONZISZTÓRIUMOK ELŐTT A 17. SZÁZADBAN
(MAGYAR CSALÁDTÖRTÉNETEK – FORRÁSOK 7.)

Volt egyszer egy ház Kolozsváron, ahol tekéző, nagydohányos iskolamesterek, házasságszédelgők, szeméremtestükkel kergetőzők, pironkodó impotensek, fejszeütötte feleségek, tetves „kurvapecérek” és függelemsértő papok adták egymás kezébe a kilincset. Hihetetlen, de ez a ház az unitárius parókia épülete volt. A 17. század második felében már biztosan itt ülésezett a szentháromság-tagadók egyházi bírósága, a Parciális Konzisztórium. Ennek az ítélőszéknek a jegyzőkönyvét veheti most kézbe az olvasó Erdélyi Gabriella és Szigeti Molnár Dávid bevezető tanulmányaival.

Szigeti Molnár Dávid (1986-) a Szegedi Tudományegyetem Magyar Irodalmi Tanszékének adjunktusa, ahol a régi magyar irodalmat tanítja, kutatási területe pedig az erdélyi unitárius egyház és a magyar széppróza kora újkori története. Korábbi munkája *A Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltárának és Nagykönyvtárának kiadványai* című sorozatban jelent meg. Ebben a kötetében 1613 és 1648 közötti unitárius vonatkozású levéltári dokumentumokat és nyomtatványokat közölt.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-363-3

476 oldal

Magyar történelmi emlékek – Elbeszélő források sorozat

(ISSN: 2631-1364)

Magyar családtörténetek – Források alsorozat

(ISSN: 2631-7429)

Rácz Balázs Viktor

SEPSISZÉKI CIRKÁLÁSI JEGYZŐKÖNYVEK, 1679-1701

A cirkálásról, mint a kora újkori büntetőeljárás egyik lehetséges módjáról – amely egyszerre irányult a bűnelkövetők kilétének kinyomozására, elítélésére, és az ítélet végrehajtására – eddig csupán felületes ismeretekkel rendelkezett a történeti-jogtörténeti kutatás. Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában fennmaradt sepsiszéki cirkálási jegyzőkönyvek és az azokhoz kapcsolódó regestumok forráskiadásként való közzététele, illetve az ezzel párhuzamosan megvalósuló levéltári alapkutatás egyik célja ezeknek az ismereteknek a szisztematikus bővítése, illetve a további kutatás lehetőségének megteremtése. Emellett maguk a jegyzőkönyvek és regestumok jellegükből adódóan számos más irányú kutatómunka során is sokrétűen felhasználható források, hiszen elősegíthetik különböző jogtörténeti kérdések megválaszolását, a székely társadalomról alkotott képünk árnyalását, a sepsiszéki hely- és családtörténeti adatok összegyűjtését, illetve történeti néprajzi adalékok feltárását is, a részletes szójegyzék pedig a szerző reményei szerint a korszak bármely kutatójának segítségére lehet a hasonló források értelmezésében.

Magyar történelmi emlékek – Okmánytárak sorozat
(ISSN: 2063-8485)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-377-0

524 oldal

Eötvös József

LEVELEK I.

1820-AS ÉVEK – 1848. FEBRUÁR 28.

VÖLGYESI ORSOLYA (KÖZZÉTESZI)

(MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK – EÖTVÖS JÓZSEF LEVELEZÉSE 1.)

Eötvös József báró (1813–1871) nemzedékének fontos, több területen is megkerülhetetlen teljesítményt felmutató alakja, aki íróként éppúgy klasszikusnak számít, mint értekezőként, sőt, politikusi szerepvállalása és kétszeri miniszteri működése nyomán a magyar közélet történelemformáló tényezőjeként is számontartandó. Életművének filológiai feldolgozása messze elmaradt ettől a vitathatatlan jelentőségtől: sem az irodalomtörténet, sem a történettudomány oldaláról nem mutatkozott eddig komoly szándék arra, hogy írásait kritikai kiadásban vagy történeti forráskiadásban dolgozzák föl. Most azonban elkezdődik e kivételes jelentőségű életmű egy fontos szeletének, a levelezésnek szövegkritikai és magyarázó jegyzetekkel ellátott kiadása. Jelen kötetben az első ismert levelektől az 1848. március 15-ig terjedő időszak dokumentumai kaptak helyet. Az írói, majd politikusi pályára készülő Eötvös személyes kapcsolatrendszerre, szépírói és közéleti törekvései tárulnak fel előttünk a többnyelvű (zömmel magyar, de részben német, francia és latin) levélanyag közzétételén keresztül. Sikerült jelentősen növelni a feltárt misszilisek számát, a kötet összesen 220 tételt tart számon, ezek egyharmadát azonban csak említésekből ismerjük. Erre a forrásanyagra támaszkodva hozzákezdhetünk a pályakezdő Eötvösre vonatkozó eddigi tudásunk felülvizsgálatához és új alapokra helyezéséhez.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-369-5

506 oldal

Magyar történelmi emlékek – Okmánytárak sorozat
(ISSN: 2063-8485)
Eötvös József levelezése alsorozat

Fejérdy András - Soós István (szerk.)

GIUSEPPE GARAMPI ÉS AZ EGYHÁZTÖRTÉNETI FORRÁSOK 18.: ESZTERHÁZY KÁROLY PÜSPÖK ÉS KORA - FORRÁSOK 1. (DOKUMENTUMOK)

(EGYHÁZTÖRTÉNETI FORRÁSOK 18.; ESZTERHÁZY KÁROLY PÜSPÖK ÉS KORA - FORRÁSOK 1.)

Az Eszterházy Károly egri püspök (1725-1799) líceumi könyvtárának történetét feltáró gazdag szakirodalom korábban is foglalkozott Giuseppe Garampi bécsi pápai nunciusnak és montefiesconei érseknek (1725-1792) a könyvtár gyarapításában szerzett elvülhetetlen érdemeivel. Az itáliai tudós főpap és Eszterházy Károly, illetve Büky József egri püspöki könyvtáros 1777-1790 közötti, a könyvtár fejlesztése ügyében folytatott levelezés teljes körű összegyűjtésével és közzétételével Fejérdy András és Soós István a további kutatásokhoz kínálnak biztos alapot. A széles körű levéltári kutatásokon alapuló kötet pontosítja a Garampi közreműködésével folyó egri könyvgyűjtések kronológiáját, és minden korábbinál teljesebb képet rajzol a bécsi nunciusnak az egri könyvtár létrehozásában játszott - a művek beszerzésén vagy ajánlásán túl a bibliotéka teljes gyűjtőkörének meghatározására és a beszerzett könyvek tudományos szakrendjének kialakítására is kiterjedő - szerepéről. A korabeli európai könyvpiacot kitűnően ismerő Garampi itt közölt levelei nem csupán az egri és hazai könyvtártörténet, hanem a 18. század végi könyvkereskedelem, illetve Garampi művelődéstörténeti szerepének kutatói számára is jól hasznosítható, eddig nagyjából ismeretlen adatokat tartalmaznak.

Magyar történelmi emlékek - Okmánytárak sorozat

(ISSN: 2063-8485)

Egyháztörténeti források alsorozat

(ISSN: 2416-0873)

Eszterházy Károly püspök és kora - Források

(ISSN: 3004-0418)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet - Eszterházy
Károly Katolikus Egyetem Líceum (közös kiadás)
ISBN: 978-963-416-390-9

408 oldal

Weisz Boglárka (főszerk.)

A KÖZÉPKORI MAGYAR KIRÁLYSÁG TÖRTÉNETI KRONOLÓGIÁJA
997-1526

I-II. KÖTET

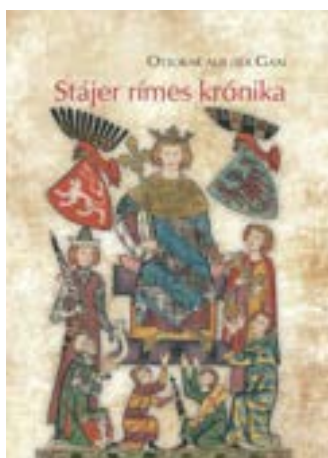

A középkori Magyar Királyság történeti kronológiája, 997-1526 című kötetben kronologikus sorrendben található meg a Magyar Királyság uralkodóinak magánéletéhez (születés, házasság, gyermekek, halál stb.), a dinasztiák kapcsolattörténetéhez (királytalálkozó, örökösödési szerződés stb.), a politikatörténethez (országgyűlés, törvényhozás, városprivilegiumok), a külkapcsolatokhoz (követjárás, szövetség) és katonai eseményekhez (egy-egy hadjárat főbb mozzanatai, fegyverszünet, békekötés) kötődő adatok. A magyar történelemre vonatkozó dátumokhoz elsősorban forrás-, másodsorban szakirodalmi jegyzetek tartoznak, melyek kiindulópontot is jelenthetnek a további vizsgálódások számára. A forrásfeltárásnak köszönhetően a korábban megjelent kronológiák adatsorához képest jelentős bővítésre nyílt lehetőség, több esetben pedig az eddig megjelent hibás dátumok javítására került sor. A kötet a történészek mellett többek között a régészek, művészettörténészek, numizmatikusok, valamint a szakmai közönségen túl a legújabb kutatási eredményeket megismerni vágyók érdeklődésére is számot tarthat. A középiskolai és az egyetemi oktatásban pedig haszonnal forgathatják az oktatók, tanárok és diákok egyaránt.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-411-1

870 oldal

Magyar történelmi emlékek – Adattárak sorozat
(ISSN: 2064-0951)

Ottokar aus der Gaal

STÁJER RÍMES KRÓNIKA
(ARPADIANA 11.)
BAGI DÁNIEL (KÖZZÉTESZI)

A *Stájer rímes krónika* az első német nyelven írt középkori krónika Ausztria és Stájerország történetéről. Szerzője egy Judenburg mellett élt stájer kisnemes, bizonyos gaalbeli Ottokár, aki 1308 körül látott neki a munkájának, és egészen haláláig folytatta hazája és a szomszédos országok historiájának írásba foglalását.

A krónika 1246–1309 között tárgyalja az eseményeket. Jelentőségét az adja a számunkra, hogy a meglehetősen hosszú szöveg nagyon sok magyar vonatkozású hírt is közöl. Ezek IV. Béla királytól az Árpád-ház kihalásáig, valamint az 1301 utáni trónharcokig mesélnek Magyarországon történelméről. A fordulatos elbeszélésben megelevenednek az utolsó Árpádok és kortársaik: II. Ottokár, II. és III. Vencel cseh királyok, az utolsó Babenbergekek, az első Habsburgok, I. Rudolf és I. Albert harcai, szövetségei és házassági kapcsolatai.

A szerző részletesen tudósít a magyar királyavatási szertartásról, megismerhetjük a magyar koronázási ékszerek sorsát az utolsó Árpádok és az 1301 utáni trónharcok korában.

Arpadiana
(ISSN: 2677-0881)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-615-513-324-4

410 oldal

Molnár Péter

KÉZAI SIMON „HUN-MAGYAR ALKOTMÁNYTANA”
(ARPADIANA 12.)

A szakmai közvélemény jó ideje a köznemesség ideológusaként tartotta számon Kézai Simont. Való igaz, hogy az általa írt *Gesta Hungarorum*ban tűnik fel a fegyverforgató férfiakból álló ősi hun-magyar communitas elképzelése, mely idővel a hazai nemesség önmeghatározásának elsődleges viszonyítási pontjává vált. A magyarországi rendek és az országgyűlés késő középkori történetét egyre jobban megismerve immár aligha tűnik tarthatónak az az elképzelés, mely a közösségi cselekvésre kész 13. század végi „köznemesség” számára írt programot olvasott ki Simon mester gestájából. E következtetés régóta esedékes levonására azonban csak úgy nyílik mód, ha utánanézzünk: kik mozdíthatták elő a mű megírását, mely társadalmi körből kerültek ki, és a szerző közvetítésével milyen politikai javaslatokat sugalltak. E feladatok elvégzése, illetve Kézai szerzői arcélének pontosabb megrajzolása szükségessé tette a gestaíró vélt külföldi forrásainak és kompilátori módszereinek felülvizsgálatát, a 13. századi hazai krónikák sor- és időrendjének átszabását, valamint Szűcs Jenő eszmetörténeti munkásságának újraértékelését.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-373-2

686 oldal

Arpadiana
(ISSN: 2677-0881)

Hunyadi Zsolt – Ribi András

THE KNIGHTS HOSPITALLER IN MEDIEVAL HUNGARY
(ARPADIANA 13.)

The aim of this book is to present the history and activity of the Hospitallers in the medieval Kingdom of Hungary (c. 1150–1543) based on thorough research of primary sources both kept in Hungary and abroad. The first main part leads the reader from the settlement of the order until the reign of King Sigismund. These chapters survey the activity of the order, the international feature of its leadership and a „catalogue” of the preceptories is provided. The second part covers the late medieval period with a special focus on the Székesfehérvár preceptory, the only functioning unit of this period. The overview includes the estates of the order, the personnel, biographs, as well as the place-of-authentication and hospitaller activity.

Zsolt Hunyadi is an Associate Professor of the Institute of History at the University of Szeged (Hungary). His main fields of interest are the military-religious orders, the Crusades and several aspects of medieval Church history.

András Ribi works as research fellow of the HUN-REN-PTE-ELTE Medieval Ecclesiastical Archontology 1000–1387 Research Group. His main field of interest is the history of the late medieval ecclesiastical institutions of Hungary.

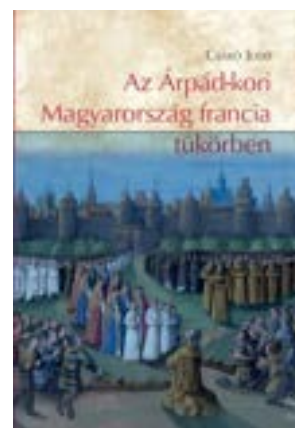
Arpadiana
(ISSN: 2677-0881)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-388-6

309 oldal

Csákó Judit

AZ ÁRPÁD-KORI MAGYARORSZÁG FRANCIA TÜKÖRBEN
(ARPADIANA 14.)

Jelen kötet az Árpád-kori történelem külhoni elbeszélő forrásainak egy szeletét, a francia területeken keletkezett narratív kútfőket teszi filológiai-történeti szempontú vizsgálat tárgyává. A munka két nagyobb egységre tagolódik. Az első részt elemző fejezetek alkotják. A forrásbázis általános bemutatását követően a szerző önálló esettanulmányok formájában szentel figyelmet az észak-francia területeket sújtó 954. évi kalandozó hadjárat forrásainak vagy azoknak a magyar értesüléseknek, amelyek a 13. századi champagne-i történetíró, Trois-Fontaines-i Alberik világkrónikájában szerepelnek. Vizsgálja továbbá azt a hagyományt is, amely egy 1251. évi franciaországi népi keresztes mozgalom állítólagos magyar vezetője körül formálódott ki. A második rész egy több mint kétszáz tételt tartalmazó kritikai jegyzék. Az adattári egység – a nemzetközi szakirodalom újabb eredményeit is hasznosítva – egyenként mutatja be a 9–13. századi magyar történelem kapcsán adalékokat kínáló évkönyveket, krónikákat, gestákat és hagiográfiai munkákat. A feldolgozás kézikönyv gyanánt szolgál Gombos Ferenc Albin 1937–1938-ban megjelent szemelvénygyűteményéhez: az Árpád-kori história forrásait számba vevő *Catalogus fontium*hoz.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-368-8

636 oldal

Arpadiana
(ISSN: 2677-0881)

Rudolf Veronika

KÖZÉP-EURÓPA A HOSSZÚ 13. SZÁZADBAN

MAGYARORSZÁG, CSEHORSZÁG ÉS AUSZTRIA HATALMI ÉS DINASZTIKUS KAPCSOLATAI 1196 ÉS 1310 KÖZÖTT
(ARPADIANA 15.)

Magyarország, Csehország és Ausztria a kora újkortól kezdve egy dinasztián és ebből következően közös sorsra osztozott, történelmük összekapcsolódása azonban már a középkorban kezdetét vette. A Német-római Birodalom árnyékából előlépő Cseh Királyság és Osztrák Hercegség a 12. század végén önálló külpolitikába kezdett, amelynek legfőbb alanyává – egymást leszámítva – a Magyar Királyság vált. Az itt vizsgált „hosszú 13. század” során számos háború követte egymást, nagy múltú dinasztiák haltak ki és addig kevésbé jelentős uralkodócsaládok jelentek meg a nemzetközi küzdőtéren, de diplomáciai alkukból és dinasztikus házasságokból sem volt hiány. Bár az egyes uralkodók eltérő utakat választottak, végső soron mindegyikük célja a közép-európai régió belüli elsőség megszerzése és területi hatalmuk minél teljesebb kiépítése volt, amit számos alkalommal egymás vagy a többi szomszédos ország rovására igyekeztek megvalósítani. A könyv a fennmaradt elbeszélő forrásokra és oklevelekre alapozva mutatja be a három ország egymás mellett élésének, versengésének és konfliktusainak állomásait.

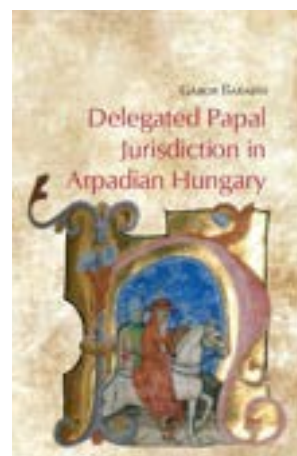
Arpadiana
(ISSN: 2677-0881)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-406-7

904 oldal

Gábor Barabás

DELEGATED PAPAL JURISDICTION IN ARPADIAN HUNGARY
BISHOPS – PROVOSTS – PAPAL CHAPLAINS
(ARPADIANA 16.)

In this book a specific aspect of the Kingdom of Hungary in the Arpadian age and of Hungarian ecclesiastical history is explored, the emergence and operation of the system of delegated papal jurisdiction and its interaction with local conditions from the beginnings in the late twelfth century until the end of the Arpadian age. Due to the reforms of the medieval papacy, which began in the late eleventh century, the popes acquired several new practical and conceptual tools that could be used both to restructure or reshape the Church and its various regions and to receive feedback from the local churches. Perhaps the best example of the latter (sending feedback tied to representation) is the work of the papal judges-delegate. The system of papal delegated jurisdiction on one hand supported the claims of the Apostolic See for the primacy in the Church, on the other hand the litigants played a role in shaping the legal frames and the practice of papal delegations as well. The author offers in his book an insight into the general tendencies of the system, meanwhile the Hungarian situation and the individual cases are analysed in detail as well.

Gábor Barabás is an Associate Professor of the Institute of History at the University of Pécs (Hungary). His main fields of interest are several aspects of medieval Church history.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-405-0

400 oldal

Arpadiana
(ISSN: 2677-0881)

Krász Lilla (írta és szerkesztette)

SZÜLETÉS ÉS ANYASÁG A RÉGI MAGYARORSZÁGON
16. SZÁZAD – 20. SZÁZAD ELEJE
(CSALÁD – TÖRTÉNETEK 2.)

Hogyan éltek meg az elmúlt évszázadok asszonyai a fogantatás, a várandósság, a szülés, a gyermekágy, a szoptatás-táplálás elementáris élményeit? Milyen konkrét és titokzatos jeleket, testi változásokat észleltek, hogyan értelmezték ezeket? Miképpen és milyen körülmények között hozták világra gyermeküket? Mit jelentett a mindennapi gyakorlatban a „hagyományos” szüléset? Hogyan vált a szülés testi-lelki támaszt nyújtó közösségi eseményből kórházakban zajló, orvosok és technikai eszközök által felügyelt „programmá”? A kötet a 16. századtól az első világháborúig terjedő mintegy négy évszázadot áttekintve mutatja be a meddőség, a születésszabályozás kérdéseit, a várakozás kilenc hónapját, a szülést, a megszületett gyermek földi világba érkezésének első napjait, heteit, az anyaság és anyai érzelmek alakulását övező mindenkori rend és autoritatív tudás történeti változásait. Különböző műfajú kéziratos és nyomtatott szövegek, képi és tárgyi források segítségével kibontakoznak a születést övező egyéni és közösségi eseményekhez kapcsolódó, az egyéni és kollektív emlékezet által őrzött, az antik görög-római és a zsidó-keresztény kultúrkörben gyökerező, de specifikusan a történeti Magyarországra jellemző hagyományok és szokások, társadalmi és kulturális konfliktusok, amelyek megváltozott formában és megváltozott tartalommal, de elemeiben tovább élnek napjainkban is.

Család – Történetek
(ISSN: 2732-1843)

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-375-6

447 oldal

Nagy Kornél (ford., bev. és komment. közreadja)

SEBĒOS KRÓNIKÁJA
ÖRMÉNYORSZÁG TÖRTÉNETE A 6–7. SZÁZADBAN
(FORRÁSOK ÉS TANULMÁNYOK 9.)

Sebēos örmény püspök 7. századi krónikája az 1840-es években került elő a – később, az 1915. évi örmény népirás során lerombolt – bitlisi Keresztelő Szent János-monostorból. Kritikai kiadása 1851-ben jelent meg, és a régió egyik legfontosabb kora középkori forrásává vált, mivel Sebēos püspök nemcsak az örménység sorsáról írt, hanem bemutatta az akkor ismert civilizált világot is. Rengeteg adatot őrzött meg a korabeli Örményország mellett a Keletrómai (Bizánci) és a Szászánida Birodalomról, illetve a 6–7. századi iszlámról. Ezenkívül kevesebb, de fontos adalékokkal szolgált a sztyeppei népekről is, továbbá a korszak egyházi (dogmatikai, hitbéli) vitáiról, az ortodoxia, a nesztorianizmus és a monofizitizmus problémáiról is írt. Nem véletlenül vált a mű az armenisták mellett az iranisták, az arabisták, a bizantinológusok, a turkológusok, továbbá a magyar őstörténet művelői számára megkerülhetetlen kútfővé. Miután elkészültek az első idegen nyelvű – orosz, német, francia – fordításai, a krónika nagy ismertségre tett szert a 19–20. század fordulójának tudományosságában. A szerző – egy rövid történeti összefoglaló után – a 6. század utolsó harmadától, 572-től kezdve meséli el országa és népe sorsát 661-ig, amikor az Omajjád-dinasztia alapítója, I. Mu‘āwiya ibn Abī Sufyān kalifa hatalomra került, az örményországi arab uralom pedig konszolidálódott. Ekkoriban az örmények két világhatalom, a Keletrómai és a Szászánida Birodalom (majd az Arab Kalifátus) végvidékén, képletesen szólva „több pogány közt” őrlődtek. A lakosság, de leginkább az akkori vezető elit (*naxarark'*) a politikai és a pusztai fizikai túlélésért küzdött, miközben e nehéz körülmények ellenére az örmény szellemi kultúra virágzott. Ekkor vette kezdetét az örmények körében az igazodás politikája, amely egészen a jelenkorig kíséri sorsukat. Mindezeket Sebēos püspök igen olvasmányosan, egyszerű, mégis fennkölt nyelvezettel és a korszak örmény történetírőira jellemző erős képi világgal közvetíti olvasóinak.

HUN-REN BTK
ISBN: 978-963-416-402-9

244 oldal

BTK Magyar Óstörténeti Kutatócsoport – Források és tanulmányok sorozat
(ISSN: 2732-1657)

Fóti Miklós

The Mufasssal Tahrir Defteri of the Sanjak of Segedin (1578)

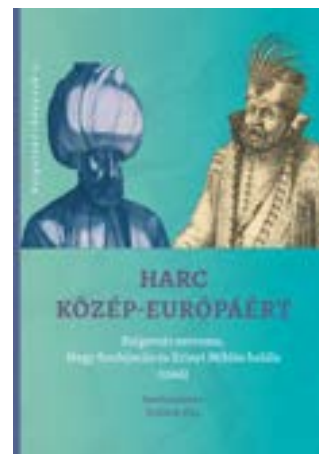
The detailed survey register of the sanjak of Segedin (Szeged) from 1578 provides us the most comprehensive picture of the area as part of the Ottoman Empire. At the same time, it is a crucial source for the reconstruction both of the medieval and Ottoman settlement network which was only sporadically known after the repulsion of the Turks. Inhabitants recorded in the towns and villages reflect the profound and rapid demographic changes that followed the fall of the medieval Hungarian Kingdom. The book is an unusual defter-edition insofar as it gives - in the footnotes - the geographical data of the settlements from the other registers of Szeged.

A szegedi szandzsák török összeírásai közül az 1578-ban készült defter nyújtja a legátfogóbb képet a déli Duna-Tisza közéről a török uralom alatt. Kulcsfontosságú forrás a késő-középkori/oszmán kori településhálózat rekonstruálásához és a Magyar Királyság bukását követő mélyreható és gyors demográfiai változások, népességcseré tanulmányozásához.

A könyv térképmelléklete a szegedi szandzsák több mint 700 települését ábrázolja.

Fodor Pál (szerk.)

HARC KÖZÉP-EURÓPÁÉRT
SZIGETVÁR OSTROMA, NAGY SZULEJMÁN ÉS ZRÍNYI MIKLÓS HALÁLA
(1566)
(SZIGETVÁR-KÖNYVEK 3.)

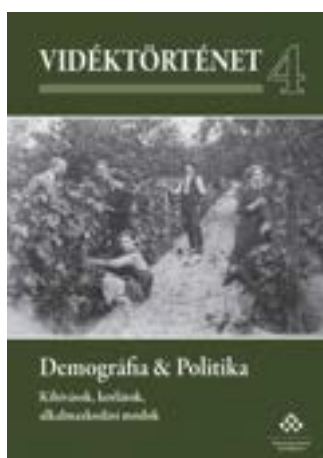

Ezt a könyvet Szigetvár 1566. évi ostromának, valamint I. Szulejmán szultán és Zrínyi Miklós halálának 450. évfordulója ihlette. A kötet szerzői igyekeznek teljes képet adni a sorsdöntő év eseményeiről, a korszak hatalmi politikájáról és birodalomépítéseiről, valamint az ostromhoz és a két főhős halálához vezető útról. Az új számvetés, amely az oszmán, a Habsburg- és a magyar történelem szakértőinek közös munkáján alapul, bemutatja valamennyi korabeli szereplő szempontjait és érdekeit. Fontos célja a kötetnek, hogy a korszak két főhatalma – a Habsburg és az Oszmán Birodalom – megkapja az őt megillető figyelmet, hiszen Európa – különösen pedig Közép-Európa – 16. század közepi története nem érthető meg e birodalmak és a vetélkedésük mögött meghúzódó mozdatórugók beható ismerete nélkül. További cél, hogy felhívjuk a figyelmet arra a meghatározó szerepre, amelyet a magyarországi front az Oszmán Birodalom és Európa viszonyának, valamint az Oszmán Birodalom sorsának alakulásában játszott.

HUN-REN BTK
ISBN: 978-963-416-395-4

628 oldal

Szigetvár-könyvek sorozat
(ISSN: 2677-1608)

**Csikós Gábor - Horváth Gergely Krisztián
- Ö. Kovács József (szerk.)**

DEMOGRÁFIA & POLITIKA

KIHÍVÁSOK, KORLÁTOK, ALKALMAZKODÁSI MÓDOK
(VIDÉKTÖRTÉNET ÉVKÖNYV 4.)

A *Demográfia & Politika. Kihívások, korlátok, alkalmazkodási módok* címválasztással azt szerettük volna érzékelteni, hogy az egyéni és a társadalmi létezés egyaránt függvényei a demográfiai adottságoknak és a mindenkori politikának. Sőt, miként a ránk maradt egykori népszámlálási források elemzése mutatja, az állam érdeklődését tükröző egykori statisztikai kategóriák, de akár a betegségek megnevezései is a mai napig nagyban meghatározzák, hogy milyen fogalmak mentén, hogyan gondolkodunk a letűnt társadalmakról. A *Módszertanok* című blokkban található elemzésekből Bonyhád, Nagyléta, a Derecskei járás és a Székelyföld szociodemográfiai viszonyai tárulnak fel, míg egy további írás egy Gyergyóremetén végzett interjú kutatás elméleti-módszertani problémáit osztja meg.

Tanulmányok rovatunkban, sorozatunk fórumjellegét hangsúlyozandó, olyan vidéktörténeti témák kaptak helyet, amelyek jelenleg is zajló történeti mélyfúrásokba engednek betekintést. A Muraközhez, Ormánsághoz és a Homokhátsághoz kötődő kutatások mellett ilyen a századfordulós gazdasági elit vidékképét és a Rákosi-korszak nagyüzemi földhasználatát elemző írás is.

A *Forrás* rovatban két olyan beszédet teszünk közzé, amely a Német Szövetségi Köztársaság parlamentjében hangzott el 1960-ban, a kelet-németországi kollektivizálás befejező szakaszára adott reakcióként. E szövegek új támpontokat adhatnak az ezzel analóg lefolyású magyarországi kollektivizálás értelmezéséhez is.

Kötetünket könyvismertetések, bírálatok zárják, amelyek reményeink szerint nemcsak a tájékozódást könnyítik meg, de hozzájárulnak egyes társadalomtörténeti kérdések megvitatásához is.

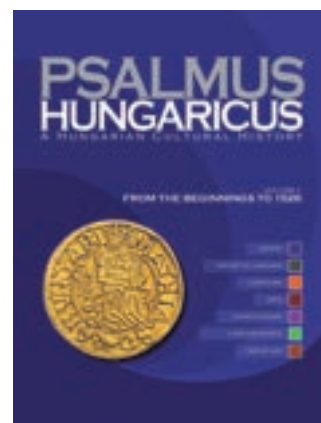
HUN-REN BTK
ISBN: 978-963-416-380-0

390 oldal

Vidéktörténet sorozat
(ISSN: 2498-8804)

József Szentpéteri (ed.)

PSALMUS HUNGARICUS: A HUNGARIAN CULTURAL HISTORY

A Bölcsészettudományi Kutatóközpont *Psalmus Hungaricus: A Hungarian Cultural History* című nagyszabású, háromkötetes, angol nyelvű műve a teljes magyar művelődés történetét tekinti át. A magyar tudomány páratlan összefogásával készült, gazdagon illusztrált kiadvány nagymértékben hozzájárulhat az ország és a magyar kultúra külföldi megjelenítéséhez és népszerűsítéséhez. A magyar művelődés történetét áttekintő hasonló művek korábban is készültek már, azonban a *Psalmus Hungaricus* koncepciójában és részletességében is eltér minden eddigi vállalkozástól. A 72 szerző által írt könyv szövegét összesen 22 intézmény – zömmel országos és megyei múzeumok, képtárak – gyűjteményeiből válogatott 1170 kép, helynév- és személynévmutató, valamint unikálisnak mondható, 100 térképet tartalmazó atlasz és ajánlott irodalom egészíti ki.

A műben a kezdetektől 2000-ig tárgyalt magyar művelődéstörténet minden egyes korszakánál külön fejezetet kapott a köztörténet, a nyelv, az irodalom, a művészetek, a hitvilág, az egyházak és a vallás, a táj és az abban élő népek (benne igazgatás, településszerkezet, közigazgatás), valamint az életmód (gazdaság, társadalom, iskolák, kézművesség, mindennapi élet).

Psalmus Hungaricus is a three-volume synthesis of Hungarian cultural history presented by the Research Centre for the Humanities of the Loránd Eötvös Research Network in Budapest. It is the most comprehensive overview of the Hungarian past ever published in English. Authors and editors include the most prominent experts of their fields. The work embraces the entire history of the Hungarian nation and state from the earliest beginnings to the end of the twentieth century targeting both scholars and the general public. Cultural history is interpreted in the broadest possible meaning of the concept encompassing the artistic, economic, literary, political, social political milieu of Hungarian civilization. Accordingly,

Sorozaton kívüli kötetek

the nine chronological chapters cover political, social, and economic history, history of the language, arts and literature, folk beliefs, religions and churches, physical and political geography, science, technology, manners, everyday life of their respective time periods.

Volume I: from the beginnings to 1526

Volume II: from 1526 to 1867

Volume III: from 1867 to 2000

HUN-REN BTK

ISBN: 978-963-416-360-2 Ö; 978-963-416-356-5

1739 oldal

Oborni Teréz (főszerk.)

Pálffy Géza – Varga Szabolcs (szerk.)

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETI ATLASZA 1526-1711
(A TÉRKÉPEKET KÉSZÍTETTE: NAGY BÉLA)

A HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete a kora újkor időszakát bemutató kötettel indítja útjára a Magyarország történeti atlasza című sorozatot. Az olvasók két időrendi (1526-1606, 1606-1711), és azokon belül négy tematikai egységben (hadtörténet; polgári, katonai, egyházi igazgatás; gazdaság; kultúra, oktatás, demográfia, etnikum, felekezet) összesen 180 darab, különböző méretű térképet vehetnek kézbe. Az intézetben folyó kutatások az utóbbi évtizedekben fokozott hangsúlyt helyeznek a történelmi folyamatok térbeli ábrázolására, a történeti topográfia megjelenítésére, ennek köszönhetően alig jelenik meg olyan monográfia vagy tanulmány, amely – amennyiben ez releváns – ne tartalmazna térképeket. A térképek – akár csak a jegyzetek vagy a forrásközlések – a tudományos igényű közlemények elengedhetetlen részét képezik. A kötet magyarázó szövegei, rövid terjedelmük ellenére, informatív háttérrel nyújtanak a térképek értelmezéséhez. A legfontosabb évszámok és személynevek pontos közlése mellett arra törekedtünk, hogy a legújabb kutatási eredményeket is közvetítsük az olvasók részére. A jelen kötet tartalmi összeállítását Oborni Teréz főszerkesztő, valamint Pálffy Géza és Varga Szabolcs szerkesztők végezték. A térképeket Nagy Béla térképész készítette.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-408-1

334 oldal

Sorozaton kívüli kötetek

Balogh Balázs – Fülemile Ágnes

TÖRTÉNETI IDŐ ÉS JELENLÉT KALOTASZEGEN

FEJEZETEK EGY EMBLEMATIKUS NÉPRAJZI TÁJ JELKÉPPÉ VÁLÁSÁNAK
TÖRTÉNETI, TÁRSADALMI FOLYAMATAIRÓL
(ÉLETMÓD ÉS TRADÍCIÓ 18.)

A TUDOMÁNYOS INFORMÁCIÓS OSZTÁLY A KÖTET OLVASÓSZERKESZTÉSÉT VÉGEZTE.

Kalotaszeg a Kárpát-medence egyik leghíresebb néprajzi tája, kiemelkedően jelentős a művészeti és tudományos reprezentációja és a közgondolkodásban elfoglalt helye. A szerzők tág kontextusban láttatják azt a másfél évszázados összetett folyamatot és azokat a külső és belső tényezőket, melyek eredményeként Kalotaszeg a magyar népművészet emblematikus tájává, az „erdélyiség” esszenciájává, a magyarság képzetét felidéző szimbólummá vált. A nagy erejű „Kalotaszeg-kép” alkotóelemeinek vizsgálata mellett a könyv felvázolja a Kolozsvártól nyugatra, mintegy ötven km hosszan, több folyó völgyben elnyúló vidék térszerkezetének és regionális identitásának alakulását, a történelmi traumák, etnikai konfliktusok kihatását a kapcsolatrendszerre és a szórványosodás jelenségeire. A szerzőpáros a rendszerváltozás óta végzett történeti és társadalomnéprajzi kutatásokat Kalotaszeg településein és a tájat körülölelő tágabb vidéken. A gazdagon illusztrált kötet képanyagának nagyobb részét a saját, terepen készített fotók teszik ki, amelyek a három évtizednyi rendszeres kutatói jelenlét lenyomatai a látvány eszközével.

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (NI)
Életmód & tradíció sorozat
(ISSN: 0238-9584)

HUN-REN BTK Néprajztudományi Intézet
ISBN: 978-963-567-068-0

658 oldal

Mikó Árpád

RÉGI MAGYAR BIBLIOFILEK NYOMÁBAN I-II.
TANULMÁNYOK A MAGYARORSZÁGI RENESZÁNSZ KÖNYVKULTÚRA ÉS
MINIATÚRAFESTÉSZET KÖRÉBŐL, 15-17. SZÁZAD
A TUDOMÁNYOS INFORMÁCIÓS OSZTÁLY A KÖTET
OLVASÓSZERKESZTÉSÉT VÉGEZTE.

A színes és fekete-fehér képekkel gazdagon illusztrált, közel hatszáz oldalas kettős kötet harminc tanulmánya arányosan elosztva mutatja be a magyarországi reneszánsz miniatúrafestészet és könyvkultúra történetének főbb mozzanatait. Egyik központi témája Mátyás király legendás könyvtára, a Bibliotheca Corvina. Szerepel benne az uralkodói gyűjtemény több jelentős kódexe, betekinthetünk a könyvtár sorsának alakulásába és tudományos kutatásának története is részletesen kibontakozik előttünk. A díszesen kifestett kéziratok, a Mátyás számára készült, dúsan aranyozott bőrkötések művészettörténeti kérdései és a kódexekhez kapcsolódó filológiai problémák egyaránt szerepelnek itt. A könyv második felében a hazai reneszánsz miniatúrafestészet és könyvkultúra Jagelló-kori és kora újkori történetének fontos művei kaptak helyet. A másik központi téma, amely a Corvina mellett az egész művön „vörös fonálként” fut végig, a díszesen kifestett címereslevelek művészettörténeti problémáinak tárgyalása. A kiindulópont a kódexek és az armálisok festett díszítés-ének kapcsolata a Mátyás- és a Jagelló-korban, időbeli végpontja pedig az erdélyi fejedelmek uralkodásának korszaka. A művet személy- és helynévmutatók teszik teljessé.

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (MI)

HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet
ISBN: 978-615-513-325-1

568 oldal

Sisa József

A CSÁKVÁRI ESTERHÁZY-KASTÉLY ÉS PARKJA

A magyar kastélyok sorában a legnagyobbak és legjelentősebbek közé tartozik az egykori Esterházy-kastély a Fejér megyei Csákváron. A magyar kertművészet legjelesebb alkotásainak egyike volt a hozzá tartozó park is. Mindkettő létesítése két jól elkülöníthető szakaszban történt, ami gyakorlatilag két-két, stílusában markánsan eltérő művészeti teljesítményt eredményezett. A kastély esetében egy nagy földrengés kényszerítette a tulajdonosokat arra, hogy a 18. századi „első” kastélyt – amely az úgynevezett forradalmi építészet magyarországi viszonylatban unikális alkotása – újjáépítsék, és egy „második”, még nagyszabásúbb klasszicista kastélyt hozzanak létre. A parknál a stílus, az ízlés változása, valamint a helyi viszonyok szorosabb figyelembevételére eredményezte, hogy az eredeti, különleges építményekkel díszített szentimentális kert helyett a 19. század elején klasszikus tájképi parkot létesítsenek. Vagyis mind a kastély, mind a park két egymást követő korszak kiváló alkotása, oly módon, hogy a 18. századi állapotot valóságosan felülírta a következő század. Az újabb kutatás jóvoltából mindkét korszakról nagyszámú képi és írott forrás áll rendelkezésre, ami lehetővé tette az épület, a park, valamint a hozzájuk kapcsolódó arisztokrata életforma részletes bemutatását.

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (MI)

HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet
ISBN: 978-615-5133-23-7

172 oldal

Árvai-Józsa Kitty (szerk.)

OPUS MIXTUM
TANULMÁNYOK A FIATAL MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZEK
VIII. KONFERENCIÁJÁNAK ELŐADÁSAIBÓL

Fiatal Művészettörténészek Konferenciája (FMK) elnevezésű sorozat a 2007. évi indulása óta már egy egész művészettörténész generáció számára biztosított lehetőséget a szakmai bemutatkozásra. A 2009-es budapesti állomás újabb fontos mérföldkő volt, hiszen ekkortól vált a kezdeményezés rendszeres, váltott helyszínű tanácskozássorozattá. A 2015-ben Kolozsváron rendezett eseményen a szervezők jól érzékelhető generációváltásnak lehettek tanúi: ekkor jelent meg a színen a mostani konferenciák gerincét képező nemzedék, erre utal az akkori konferenciakötet címe (Képváltás) is. A 2022-es budapesti rendezvény, amelynek előadásából válogattuk e kötet tanulmányait, ismét egy jelentős pillanat volt: a másfél évtizeddel korábbi ötletből, egy kolozsvári civil kezdeményezésből tudományos, kutatóintézeti tanácskozás lett. A Fiatal Művészettörténészek VIII. Konferenciája inspiráló és sokszínű esemény volt, amely lehetőséget biztosított a fiatal kutatók számára, hogy bemutathassák munkáikat, és kapcsolatokat építsenek a művészettörténet szakmai közösségével. Az itt olvasható szövegek tematikus rendezése eltér a konferencia szekcióiban meghatározott tárgyköröktől. A kötet új szempontú rendezési elve, a tanulmányok válogatása és csokorba fűzése mégis hűen tükrözi a kutatók érdeklődésének és a feltáratlan témák folyamatosan bővülő körének táguló horizontját.

HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet
ISBN: 978-615-5133-28-2

344 oldal

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (MI)

Gulyás Borbála

THE ART OF THE CALLIGRAPHER GEORGE BOCSKAY
A MAGYAR NYELVEN MEGJELENT KÖTET ANGOL NYELVŰ KIADÁSA.

At first glance, the world of 16th-century calligraphers might seem quite remote, though whether we know it or not, we continue even today to encounter many of their creations. For example, if we pick up a book printed in a humanist typeface such as Palatino, we are dealing with work inspired by the most important calligraphers of that era. The 16th century was the golden age of European calligraphy, the era in which the Renaissance art of the pen came into being. That George Bocskay chose to become a calligrapher is an indicator of the art form's growing popularity in the period; his decision was a reflection of the social and cultural changes which had lent calligraphy legitimacy as a visual art in its own right. In fact, Bocskay himself would play a formative role in this process, particularly with his writing samples, wherein he was always seeking new avenues of artistic expression.

Papp Gábor György

*AZ ÉPÍTŐ IPAR – ÉPÍTŐ MŰVÉSZET CÍMŰ SZAKFOLYÓIRAT
ANALITIKUS REPERTÓRIUMA*

ONLINE KIADÁS

Az alábbiakban a 20. század első fele egyik legfontosabb hazai építészeti szaklapjának tartalmi feltárása kerül az olvasó elé. Egy analitikus repertórium, melyben a folyóirat építészeti tárgyú írásai és hírei időrendben és rovatok szerint rendezve tanulmányozhatók. Az összeállításban a különböző cikkeknek nem csupán a felsorolása található meg, hanem (analitikus repertóriumról lévén szó) az egyes írásoknál azok rövid tartalmi kivonata, vagy az ott említett személyek és helyek neve is olvasható.

HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (MI)

Tüskés Anna (közzéteszi)

„...NEKEM FRANCIAORSZÁG... A SORSOM ÉS VÉGZETEM”
ADORJÁN ANDOR ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA – VÁLOGATOTT LEVELEK

„Tudok még írni. Egy nagy erőt érzek magamban:
a fanatikus és lobogó őszinteséget.
És egy másik erőt: azt, hogy imádom
a foglalkozásomat és hallatlanul tisztellem a
betűt. Két igen komoly dolog ez, igaz-e?”
(Adorján Andor, 1925)

Adorján Andor (1883–1964) bár Szombathelyen született, középiskolai és egyetemi tanulmányait már Budapesten végezte: jogot és bölcséletet hallgatott. 1904-ben került Franciaországba, ahol elsők között szerzett diplomát az 1899-ben alapított híres párizsi újságíró-iskolában. Bár újságírói munkája mellett Adorján angol, német és főleg francia szépirodalmat – prózát és színdarabokat – fordított magyarra, sokoldalú munkásságának egyik maradandó szegmense a publicisztikai tevékenység. Megújította az interjú műfaját, s külpolitikai elemzései is időtállóan bizonyultak. Személyiségében tetten érhető a szakma professzionalizálódása: nem kényszerűségből választotta ezt a mesterséget, mint sokan a 19. század második és a 20. század első felében, hanem hivatása volt az újságírás. Tudta, hogy a sajtó hatalmi eszköz, ereje van, s időnként jelentős hatást gyakorolhat a politikára. Ily módon munkássága magyar sajtótörténeti unikum. Jelen kötet célja a magyar nagyközönség számára szinte ismeretlen Adorján Andor munkásságának bemutatása magánlevelein keresztül. Mivel – jelenlegi ismereteink szerint – saját hagyatéka nem került közgyűjteménybe, egyedül a levelezőtársai – többek között Ambrus Zoltán, Benedek Károly, Rab Gusztáv, Simonyi Henrik – hagyatékában fennmaradt levelek tanulmányozhatók.

A most közzétett mintegy 142 darab magánlevél segít megvilágítani Adorján életútjának egyes állomásait, megismerhetjük személyiségét, képet kaphatunk széles körű műveltségéről, a magyar és a nemzetközi irodalmi életben betöltött szerepéről, de kora művészetének és irodalmának prominens személyiségeiről is. Tüskés Anna

irodalomtörténész Adorján Andort bemutató tanulmánya, valamint a levelekhez készített több mint ezer lábjegyzet végre teljesebb képet ad e nagy formátumú író, fordító, újságíró munkásságáról.

HUN-REN BTK Irodalomtudományi Intézet
ISBN: 978-963-416-379-4

344 oldal

Tóth Zsombor

A HOSSZÚ REFORMÁCIÓ JEGYÉBEN
VALLÁSI PERZEKÚCIÓ ÉS TANÚSÁGTÉTEL A REFORMÁTUS IRODALMI
HAGYOMÁNYBAN A GYÁSZÉVTIZEDTŐL 1800-IG
(HUMANIZMUS ÉS REFORMÁCIÓ 41.)

Ez a könyv nem korszak-monográfia. Sem műfaji, sem kutatómódszertani szempontból nem ilyen ambícióval készült. Legfontosabb célkitűzése a hosszú reformáció fogalmának és lehetséges alkalmazásainak bemutatása. A hosszú reformáció egyrészt olyan kutatási korszakalakzat, amelynek időhatárai 1500 és 1800 közé tehetők. Ily módon mind a négy bevett felekezetre kiterjeszhető és alkalmazható. Másrészt olyan irodalomtörténeti kategória, amely a fenti korszakalakzat kontextusában és periodizációja értelmében működik. E kötetben elsősorban az ortodox református konfesszionális környezetben produkált és disszeminált kéziratos, illetve nyomtatott szöveghagyományra vonatkozatható. Következésképp, a térben és időben ily módon behatárolt okfejtés legfontosabb felismerése, hogy a reformációtörténet irodalomtörténeti alkalmazása a vallási tapasztalat történeti antropológiáját teszi kutathatóvá. E meggyőződés egyzersmind a könyv legfontosabb eredménye és a hosszú reformáció komplex kutatásának további ígéretes, a jövőben elvégzendő feladata.

Gombos László

HANGSZER VAGY MŰTÁRGY?

TANULMÁNYOK HANGSZEREKRŐL, ZENETÖRTÉNETRŐL,
KÉPZŐMŰVÉSZETRŐL

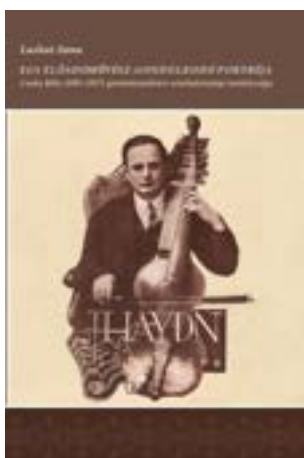

Mit tegyen egy múzeum a rábízott hangszerekkel? Ha változatlanul vagy csupán külsőleg restaurálva helyezik vitrinbe, a hangszer eredeti funkciója, a hangadás sikkad el, a játszhatóság helyreállításához viszont gyakran olyan jelentős beavatkozások szükségesek, hogy a műtárgy már nem lesz azonos korábbi önmagával. Ez volt a fő kérdése 2019-ben a Zenetörténeti Múzeum 50. jubileumi konferenciájának, amelynek válogatott előadásai olvashatók e kötetben átdolgozott, szerkesztett változatban. Mivel a muzeológiai probléma zenetörténeti, hangszertörténeti és képzőművészeti témákkal határos, a különféle szakterületek kutatásai számos ponton összekapcsolódva egészítik ki egymást. Így a tanulmányok különleges hangszerek, egyedi dokumentumok és neves zongorakészítő műhelyek történetéről és jelentőségéről is szólnak, valamint zenei éremkollekciók, nagy mesterekhez köthető gyűjtemények és emlékhelyek kialakulását és helyzetét mutatják be másfél száz színes reprodukció segítségével.

HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet
ISBN: 978-615-516-755-3

128 oldal

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (ZTI)

Laskai Anna

ÉGY ELŐADÓMŰVÉSZ-GONDOLKODÓ PORTRÉJA

CSUKA BÉLA (1893–1957) GORDONKAMŰVÉSZ ZENETUDOMÁNYI
MUNKÁSSÁGA
(MUSICOLOGIA HUNGARICA 5.)

Csuka Béla (1893–1957), a Magyar Királyi Operaház hangszeres együttesének és a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának vezető gondokaművésze egyike volt azon első muzsikuskoknak, akik a 20. század elején nem csupán technikai jellegű, de elméleti érdeklődést is mutattak a historikus hangszerek iránt. Kutatói érdeklődése másik vonulatát a Budapesti Filharmóniai Társaság iratainak megőrzése és feldolgozása képezte. Az iratanyag rendszerezésével és a zenekarról szóló publikációival hatalmas szolgálatot tett a következő nemzedékek kutatóinak. Bár nyilvánvalóan nem mérhető zenetörténész kortársainak teljesítményével, hátrahagyott életműve mégis megkerülhetetlen: rendszerező hajlamának és zenetörténeti megközelítésének köszönhetően hagyatéka egyszerre enged betekintést az érdeklődése tárgyát képező témakörökbe és saját korának zeneéletébe.

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (ZTI)
Musicologia Hungarica sorozat
(ISSN: 0077-2488)

HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet
ISBN: 978-615-5167-57-7

44 oldal

Laskai Anna

*PILLANATKÉPEK EGY ZENEKAR TÖRTÉNETÉBŐL. KIÁLLÍTÁS
A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG FENNÁLLÁSÁNAK
170. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL / SNAPSHOTS FROM THE
HISTORY OF AN ORCHESTRA. AN EXHIBITION TO CELEBRATE THE
170TH ANNIVERSARY OF THE BUDAPEST PHILHARMONIC SOCIETY
KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUS / AN EXHIBITION CATALOGUE*

2023-ban ünnepeli fennállásának 170. évfordulóját Magyarország első, hivatásos hangszeres együttese, az 1853-ban alapított Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara. A Doppler fivérek (Ferenc 1821-1883; Károly 1825-1900) és Erkel Ferenc (1810-1893) kezdeményezése nyomán megszervezett zenekar jelentős múltra tekint vissza, és ma is koncertezik. Az együttes tagjait előbb a Nemzeti Színház, majd az 1884-ben megnyitott Magyar Királyi Operaház zenekarának állandó tagjaiból verbuválták, ezért a két intézmény működése szorosan kapcsolódott – és kapcsolódik ma is – egymáshoz.

E kiállítás nagyrészt a Társaság gazdag irattári dokumentumaiból válogat – ezek 2022-ben letétként kerültek elhelyezésre a HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet 20-21. Századi Magyar Zenei Archívumában –, s nyolc témakör szerint csoportosítva enged betekintést a zenekar eddigi működésének valamennyi korszakába. A kiállított tárgyi és irattári emlékek az együttes archívumában megőrzött legfontosabb dokumentumtípusokat, magyar zeneszerzők ősbemutatóit, a filharmonikusok élén szereplő külföldi vendégkarmestereket, az országhatáron kívül megvalósult turnékat, valamint a zenekar mindennapjait mutatják be a kezdetektől a 21. századig. Budapest legrégebben működő szimfonikus zenekarának dokumentumai egyúttal a százötven éve egyesített főváros zeneéletének történetéhez is adalékokkal szolgálnak.

HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet
– Zenetörténeti Múzeum
ISBN:

oldal

A BTK MÁS INTÉZETEINEK KIADVÁNYAI (ZTI)

Franz Schubert - Dohnányi Ernő

*F-MOLL FANTÁZIA ZENEKARRA / FANTASY IN F MINOR
FOR ORCHESTRA*

KUSZ VERONIKA - LASKAI ANNA (KÖZREAD.)

1928 novemberében Budapesten is megemlékeztek a kereken száz éve elhunyt komponistagénuszról, Franz Schubertről (1797-1828). A magyar Schubert-centenárium rendezőbizottsága, melyben több kitűnő muzsikus mellett olyan jelentős közéleti személyiségek is szerepet vállaltak, mint például gróf Apponyi Albert, összesen öt ünnepi koncertet, zenekari, kamara- és szólóesteket szervezett. A sorozat utolsó hangversenyén, 1928. november 26-án hangzott el az a különleges kompozíció, melynek autográf hasonmás kiadását kezében tartja az olvasó: Schubert négy kézre írt zongoraművének, az f-moll fantáziának (D. 940) Dohnányi Ernő (1877-1960) által készített zenekari hangszerelése.

Composer-genius Franz Schubert (1797-1828), who died exactly one hundred years before, was commemorated in Budapest in November 1928. The organizing committee of the Hungarian Schubert Centenary, which included several outstanding musicians and also prominent public figures such as Count Albert Apponyi, organized five festive concerts including orchestra and chamber concerts as well as solo recitals. The special composition, the autograph copy of which you are reading now, was performed at the last event of the series, on November 26, 1928: the Fantasy in F Minor, Schubert's piano work for four hands (D. 940) orchestrated by Ernst von Dohnányi (1877-1960).

HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet - Budapesti
Filharmóniai Társaság (közös kiadás)
ISBN: 979-0-801682-72-7

86 oldal

**Bácsatyai Dániel - Láng Orsolya - Simon Katalin
- Sudár Balázs**

ÓBUDA

(MAGYAR VÁROSTÖRTÉNETI ATLASZ 9.)
MAJOROSSY JUDIT – TRINGLI ISTVÁN (SZERK.)

MAGYAR VÁROSTÖRTÉNETI ATLASZ 9
HUNGARIAN ATLAS OF HISTORIC TOWNS NO. 9

ÓBUDA

Óbuda az északi szélesség 47° 47' és a keleti hosszúság 19° 08' fekszik. A Dunántúlon, a Duna jobb partján található, a folyam túlpartja már az Alföldhöz tartozó Pesti-síkságon terül el. A tőle nyugatra levő hegyeket Budai-hegységként tartják számon, e hegység pedig a Dunántúli-középhegység része. A Budai-hegységet és a tőle északra elterülő Pilist, valamint az északnyugatra fekvő Gerecsét szokták Dunazug-hegységnek is nevezni. Régebben, fekvése miatt, negyedikként ehhez sorolták a Visegrádi-hegységet is, ez azonban geológiailag különbözik társaitól, ezért ma már nem számítják hozzá.

A Magyar Várostörténeti Atlasz sorozat legújabb, Óbuda történetét bemutató kötete Budapest 150. évfordulója alkalmából jelent meg, közös kiadásban Budapest Főváros Levéltárával.

BTK Történettudományi Intézet
- Budapest Főváros Levéltára
ISBN: 978-963-416-387-9

108 oldal

KÖZÖS KIADÁS MÁS INTÉZMÉNYEKSEL
Magyar várostörténeti atlasz sorozat
(ISSN: 2498-7166)

LYMBUS 2022

MAGYARSÁGTUDOMÁNYI FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

UJVÁRY GÁBOR (FŐSZERK.)

SZABÓ ANDRÁS PÉTER – SCHWARCZWÖLDER ÁDÁM (SZERK.)

A Lymbus Magyarisztudományi Forrásközlemények a magyar történettudomány egyik legjelentősebb forrásközlő folyóirata. Idei, két részben megjelenő kötete a magyar történelemnek és művelődéstörténetnek a késő középkortól a rendszerváltásig tartó fél évezredéből vountat fel bevezető tanulmányokkal ellátott forrásokat.

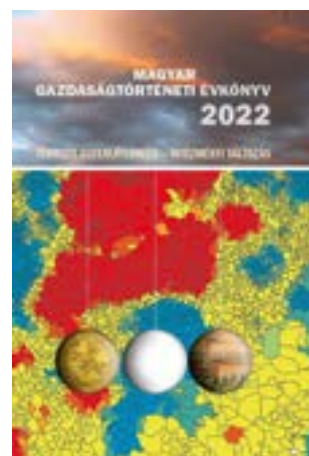
KÖZÖS KIADÁS MÁŠ INTÉZMÉNYEKKEL

Külgazdasági és Külygyminisztérium – HUN-REN BTK
– MNL Országos Levéltára – Veritas – Nemzetközi
Magyarságtudományi Társaság (közös kiadás)
ISSN: 0865-0632

1088 oldal

Demeter Gábor - Kövér György - Pogány Ágnes
- Weisz Boglárka (főszerk.)

MAGYAR GAZDASÁGTÖRTÉNETI ÉVKÖNYV 2022
TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉG – INTÉZMÉNYI VÁLTOZÁS

A Magyar gazdaságtörténeti évkönyv 2022-ben megjelenő hatodik kötete tizenhét szerző tizennégy tanulmányát foglalja magában. Tematikus kulcsfogalmaink az idén: Területi egyenlőtlenség – Intézményi változás. Az első blokk arra keresi a választ, hogy az évszázadok során milyen területi egyenlőtlenségek és fejlettségi viszonyok jellemezték az országot, és ezek mintázata hogyan változott a késő középkortól a 20. századig. Noha az idők folyamán a fejlettség fogalma módosult, az egyenlőtlenségnek is sok dimenziója vizsgálható, s a mérésnek is lehetnek buktatói, a szerzők egyetértenek, hogy e nehézségek ellenére a kvalitatív-kvantitatív megközelítés hasznos eredményeket hozhat. Az útfüggőség elemzése révén a mai regionális problémák geográfia által kevésbé vizsgált gyökereire is rávilágíthatunk. Az új intézményi közgazdaságtan (New Institutional Economics, rövidítve NIE) paradigmáját az 1970-es években fogalmazták meg. A töredékes információk, a korlátozott racionalitás világában a kockázatok csökkentését formális és informális intézmények hivatottak szolgálni. A menedzsment sikeressége a főnök-megbízott viszonyokat rögzítő piaci és vállalatokon belüli szerződések rendszerén nyugszik. Az intézményi változás blokk olyan sokat emlegetett, de kevésbé kutatott kérdéseket vizsgál, mint a hadiszállítási kereskedői szerződések, illetve a versenykorlátozó kartell intézményesülése.

HUN-REN BTK – Hajnal István Alapítvány
(MTA Gazdaságtörténeti Albizottsága)
ISSN: 2498-8634

419 oldal

KÖZÖS KIADÁS MÁS INTÉZMÉNYEKSEL

Szilágyi Adrienn (szerk.)

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ELNÖKEI ÉS FŐTITKÁRAI

A könyv lapjain a Magyar Tudományos Akadémia élén álló 21 elnök és 24 főtitkár életrajza, tudományos munkássága, az intézmény érdekében végzett munkája és működésének értékelése jelenik meg a számos kutatóintézetből, egyetemről és több tudományterületről érkező szerzőgárdának köszönhetően. Bár az elnökök és főtítkárok portréi bizonyos értelemben mozaikszerűek, mégis végigvezetnek bennünket az Akadémia történetén és annak fordulópontjain. A különböző történelmi korszakok politikai, társadalmi és tudományos közege egyrészt meghatározta a tudós testület vezetőinek megválasztását, másrészt kijelölte a társaság élén állók irányelveit, cselekvésük mozgásterét, vagy épp annak hiányát. Ez eredményezte a hivatali szervezet folytonos szabályozását és azon belül az elnökök és főtítkárok feladat- és hatáskörének formálását, amely egyúttal az Akadémia vezetésében váltakozó befolyásukat is jelentette. A változásokhoz a tudós arcképcsarnok és ezzel összefüggésben az intézményi reprezentáció, az emlékezés hagyománya is igazodott. A kötet különlegessége, hogy lapjain az Akadémia történetében első ízben gyűjtötték össze az igen változatos és egyben hiányos hivatali galériát.

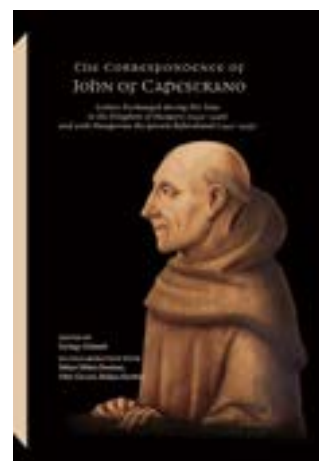
KÖZÖS KIADÁS MÁS INTÉZMÉNYEKSEL

MTA - HUN-REN BTK
ISBN: 978-963-416-384-8

468 oldal

Galamb György (ed.)

THE CORRESPONDENCE OF JOHN OF CAPESTRANO
LETTERS EXCHANGED DURING HIS STAY IN THE KINGDOM
OF HUNGARY (1455-1456) AND WITH HUNGARIAN RECIPIENTS
BEFOREHAND (1451-1455)

In 1451, John of Capistrano set out on a long journey crisscrossing Central Europe and leading, in its final stage, to the Kingdom of Hungary. After having spent almost a year and a half there from May 1455 onwards, he met his death in Ilok (Újlak) on the southern border of the kingdom, on 23 October 1456, three months after the victory against the Ottomans in Belgrade. The more than 150 letters written or received by him during this last phase of his life constitute a precious part of his extant epistolary that shed light on his relations with the popes and the Roman curia, the internal conflicts of the Franciscan Observance, the political and religious conditions of Hungary, and the preparations of the anti-Ottoman Crusade. A group of Hungarian and Romanian scholars has undertaken publishing these letters in their original language (Latin or, sometimes, Italian), supplementing them with those of further exchanges between the friar and ecclesiastical or secular officeholders, as well as major landowners of the Kingdom of Hungary before May 1455. Following the publication of his correspondence regarding Polish and Silesian matters, this volume is the second one in the series *Corpus Epistolarum Ioannis de Capistrano*. The editors hope to provide a useful resource for researchers interested in the history of fifteenth-century Central Europe.

HUN-REN BTK- University of Szeged
ISBN: 978-963-416-372-5

416 oldal

KÖZÖS KIADÁS MÁS INTÉZMÉNYEKSEL

VILÁGTÖRTÉNET
2023/1., 2. és 3. SZÁM

A *Világtörténet* című folyóirat a magyarországi periodikák sorában egyedülálló és hiánypótló, tematikus kiadvány, hiszen azon túl, hogy az egyetemes történelemmel foglalkozó magyar kutatók számára biztosít publikációs lehetőséget, egy-egy tanulmány erejéig teret enged meghatározó külföldi szakmunkák magyar nyelvű megjelenésének is.

A *Világtörténet* alapvetően az egyetemes történelmi kutatás legújabb alapvetései, valamint a magyar és egyetemes történelem összefüggései iránt érdeklődő szakmai közönség számára készül, nem kizárva azonban az egyetemi hallgatók, illetve a doktoranduszok körét sem, hiszen tanulmányaink gyakorta átfogó, nagy térségeket és témákat érintő összefoglalások, közérthető megfogalmazásban, melyek közül számos szerepel a felsőoktatási intézmények kötelező, avagy ajánlott olvasmánylistáin.

Folyóiratok
A HUN-REN BTK Történettudományi Intézet folyóiratai

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISSN: 0083-6265

A szám tartalma a következő linken elérhető:
<https://tti.btk.mta.hu/kiadvanyok/folyoiratok/vilagtortenet>

TÖRTÉNELMI SZEMLE
2022/4. SZÁM; 2023/1., 2., 3. ÉS 4. SZÁM

Az 1958 óta folyamatosan megjelenő folyóirat célja a magyar történettudomány legújabb kutatási eredményeinek bemutatása, függetlenül a korszakoktól, a módszerektől és a történettudományi iskoláktól. A magyar nyelvű történelmi folyóiratok közt a *Századok* mellett ez a legjelentősebb szakmai orgánus. A folyóirat hármas alapelve a magas színvonalon, lehetőleg röviden megírt, új kutatási eredmények közreadása. Kiemelt feladat a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetében folyó kutatások bemutatása. A tanulmányok túlnyomó többsége a magyar történelem kérdéseivel foglalkozik. Az évfolyam hagyományosan 4 × 11, azaz 44 ív hosszúságú, ezt a terjedelmet azonban több évben is túlléptük.

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISSN: 0040-9634

A számok tartalma a következő linken elérhető:
<https://tti.btk.mta.hu/kiadvanyok/folyoiratok/tortenelmi-szemle>

Folyóiratok
A HUN-REN BTK Történettudományi Intézet folyóiratai

HUNGARIAN HISTORICAL REVIEW
2022/4. SZÁM; 2023/1. ÉS 2. SZÁM

A *The Hungarian Historical Review* (az *Acta Historica Academiae Scientiarum Hungaricae* című folyóirat 2012-ben indult új folyama) az egyetlen olyan folyóirat, amely kifejezetten magyar történelemmel foglalkozik angol nyelven évente négy lapszámban. Ez a lap az egyetlen olyan történettudományi lap a régióban, amely hozzáférhető a legnagyobb nemzetközi folyóirat-adatbázisban, a JSTOR-ban is. Ezáltal elérhetővé teszi a nemzetközi tudományos világ számára a magyar történettudomány legújabb eredményeit, és reflektál a térség történettudományára.

A rangos hazai és külföldi történészekből álló szerkesztőbizottság és tanácsadó testület, valamint a szerkesztési folyamatot felügyelő HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete (a lap főszerkesztője: Molnár Antal igazgató, szerkesztői az intézet munkatársai) biztosítja a lap kiemelkedő szakmai színvonalát.

Folyóiratok
A HUN-REN BTK Történettudományi Intézet folyóiratai

HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
ISSN: 2063-8647

A számok tartalma a következő linken elérhető:
<http://www.hunghist.org/>

HELIKON
2022/3. ÉS 4. SZÁM; 2023/1. ÉS 2. SZÁM

A *Helikon Irodalom- és Kultúratudományi Szemlében* a legfrissebb nemzetközi elméleti iskolák, trendek bemutatását, egy-egy kurrens tudományterület, egy, hazánkban esetleg még kevésbé ismert irányzat ismertetését tűztük ki célul. A lapszámok összeállítását mindig a téma egy avatott ismerőjére, lehetőség szerint a legjobb szakemberre bizzuk, akinek széles körű szakmai kompetenciája feltétlen garanciát jelent a színvonal megőrzését illetően. Az egyes kérdésköröket összefoglaló tanulmányokat és a részproblémákat tárgyaló szemlecikkeket fontos hazai és külföldi szerzők jegyzik. A szerkesztőség céljai közé tartozik, hogy rendszeresen beszámoljon a folyóirat lapjain az irodalomtudomány nemzetközi eseményeiről, dokumentálva az egymástól eltérő álláspontokat, módszertani vitákat. A tematikus blokkot rendszerint válogatott bibliográfia zárja, amely a nemzetközi és hazai szakirodalomról ad információt az érdeklődőknek. A könyvrovatban évente kb. húsz kritika jelenik meg a nemzetközi szakirodalom fontos köteteiről, tudományos eredményeiről, tömör ismertetéssel és értékeléssel tájékoztatva az olvasókat.

HUN-REN BTK Irodalomtudományi Intézet
ISSN: 0017-999X

A számok tartalma a következő linken részben elérhető:
<https://iti.btk.mta.hu/hu/szerkesztosegek/helikon>

A BTK MÁS INÉZETEINEK FOLYÓIRATAI (ITI)
HUN-REN BTK Irodalomtudományi Intézet folyóiratai

MAGYAR KÖNYVSZEMLE
2022/3. ILLETVE 4. SZÁM; 2023/1. ÉS 2. SZÁM

A *Magyar Könyvszemle* az egyik legrégebb folyamatosan megjelenő magyar folyóirat, egyúttal a világ legelső könyvtörténeti lapja (!), 2022-ben már a 138. évfolyam látott napvilágot. A folyóiratot a Magyar Tudományos Akadémia alapította, lapgazdái a HUN-REN BTK Irodalomtudományi Intézete és az OSZK. A folyóirat működéséről a HUN-REN BTK és az OSZK között főigazgatói szinten megszületett keretmegállapodás rendelkezik. A *Magyar Könyvszemle* története a hazai folyóirat-kiadás és -kultúra fontos fejezetét alkotja. A folyóirat egyszersmind ma is a könyvszakma, a medievisztika, a reneszánszkutatás (ezeken belül főként a kodikológia), a kora újkori, az új- és modern kori sajtótörténet és az ezekkel összefüggő művelődéstörténeti stúdiumok legrangosabb hazai fóruma: nagyon sok és sokféle, a magyar könyvvel kapcsolatos tudományos témával foglalkozik. A szorosabb értelemben vett könyvtártudomány természetesen szintén jelentős szerephez jut benne, a folyóirat mégsem tévesztendő össze a különféle könyvtári figyelőkkel, szellemi horizontja ezekénél sokkal tágabb. Színvonalas akadémiai fórum, ahol mindig érdemes és célszerű a legújabb kutatási eredményeket közzétenni. Noha a lap történeti érdeklődése hagyományosan nagyon erős, a modern kori könyvtörténet és az ezzel összefüggő irodalomtörténet is helyet kap benne.

A BTK MÁS INÉZETEINEK FOLYÓIRATAI (ITI)

HUN-REN BTK – OSZK
ISSN: 0025-0171

A számok tartalma a következő linken részben elérhető:
<http://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=00021>

LITERATURA
2022/3., ILLETVE 4. SZÁM (ÁTHÚZÓDÓ); 2023/1., 2. ÉS 3. SZÁM

A *Literatura* 1974-ben, Sötér István főszerkesztésében, Béládi Miklós felelős szerkesztésével negyedéves folyóiratként indult, s főként az irodalmi modernség, a 20. századi magyar irodalom kérdéseinek vizsgálatát és az irodalomelméleti tájékozódást tekintette feladatának, s az 1971-ben megszüntetett Kritika szellemiségét kívánta továbbvinni. 1985-től, amikor Bodnár György lett a főszerkesztő és Pomogáts Béla a felelős szerkesztő, a folyóirat profilja módosult: nagyobb hangsúly esett a 20. századi magyar irodalomtörténet hagyományainak és megítélésének felülvizsgálatára. 1990-ben Pomogáts Béla lett a lap főszerkesztője és Kulcsár Szabó Ernő a felelős szerkesztője. A *Literatura* profilja jelentősen változott, irodalomelméleti folyóirat kívánt lenni, s ezzel olyan útra lépett, amelynek Magyarországon nem volt előzménye, hagyománya. 2000-től Veres András a felelős szerkesztő, 2006-tól főszerkesztő és Bezeczký Gábor a felelős szerkesztő. A *Literatura* szerkesztésében Kálmán C. György, Szolláth Dávid és Z. Varga Zoltán működik közre. Az irodalomelméleti profil fenntartása mellett a lap helyet ad irodalomszociológiai, művelődéstörténeti és más rokon területeket képviselő tanulmányoknak is. Elsősorban a legkiválóbb pályakezdekők számára tartja fenn a Műhely rovatot, s igyekszik bemutatni a különféle magyarországi műhelyeket, iskolákat.

HUN-REN BTK Irodalomtudományi Intézet
ISSN: 0133-2368

Letölthető teljes lapszámok:
<http://www.balassikiado.hu/BB/NET/LITERATURA/>

A BTK MÁS INÉZETEINEK FOLYÓIRATAI (ITI)

Fóti Miklós

*THE MUFASSAL TAHRIR DEFTERI OF THE SANJAK OF SEGEDIN
(1578)*

E-könyv

HUN-REN BTK
ISBN: 978-963-416-378-7